

GT.0000026128

CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH
HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ KHU VỰC I - KHOA TRIẾT HỌC
GS. TS. ĐỖ HUY - PGS. TS. VŨ TRỌNG DUNG

GIÁO TRÌNH
MỸ HỌC
MÁC - LÊNIN

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

Mã số: $\frac{1.1D}{CTQG - 2006}$

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH
HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ KHU VỰC I - KHOA TRIẾT HỌC
GS. TS. ĐỖ HIỆY - PGS. TS. VŨ TRỌNG DUNG

GIÁO TRÌNH
MỸ HỌC
MÁC - LÊNIN

(Tái bản lần thứ ba có bổ sung)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA
HÀ NỘI - 2006

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Mỹ học Mác - Lênin là một bộ phận hợp thành của triết học Mác - Lênin, dựa trên cơ sở chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử, nó nghiên cứu sự vận động của các quan hệ thẩm mỹ giữa con người và hiện thực. Mỹ học Mác - Lênin khẳng định rằng, mọi niềm vui, khát vọng và những đam mê của con người trong cuộc sống đều gắn liền với hoạt động lao động và thực tiễn xã hội của con người. Con người hưởng thụ, đánh giá, sáng tạo thẩm mỹ là do những nhu cầu sinh tồn, nhu cầu giao tiếp và nhu cầu hoàn thiện mình tạo nên.

Quan điểm mỹ học Mác - Lênin đòi hỏi cách nhìn quan hệ thẩm mỹ giữa con người và hiện thực một cách toàn diện và chính thể. Mỗi thời đại, mỗi dân tộc, mỗi giai cấp đều tạo nên các quan hệ thẩm mỹ của mình. Thời đại ta là thời đại quá độ lên chủ nghĩa xã hội trên phạm vi thế giới, đó là thời đại của cái đẹp và cái cao cả, dân tộc ta đang đấu tranh với các hiện tượng phản thẩm mỹ để hoàn thiện cuộc sống của mình. Trong thế kỷ XX có rất nhiều khuynh hướng nghệ thuật thể hiện những cách nhìn cá nhân, thực dụng về đời sống thẩm mỹ, nhưng chỉ có mỹ học Mác - Lênin mới là kim chỉ nam để hướng nhân loại tới cái đẹp và cái cao cả.

Dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, nhân dân ta đang xây dựng nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc.

Các sản phẩm thẩm mỹ của nhân dân ta gắn liền với thời

đại ta, với dân tộc ta, với chế độ xã hội chủ nghĩa mà Đảng ta đang hướng tới với mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh. Mỹ học Mác - Lênin nêu lên các giá trị phổ biến của nhân loại, đồng thời giúp chúng ta củng cố bản sắc của dân tộc mình.

Mỹ học Mác - Lênin có một vai trò rất quan trọng trong toàn bộ đời sống tinh thần của xã hội. Trong chiến lược xây dựng và phát triển nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, Đảng ta đòi hỏi phải coi trọng việc giáo dục thẩm mỹ, giáo dục thị hiếu nghệ thuật cho thanh niên, thiếu niên, nhi đồng - lực lượng rường cột của đất nước.

Nhằm cung cấp cho học viên (chương trình cử nhân chính trị) của Học viện Chính trị Khu vực I, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh tài liệu học tập, nghiên cứu môn học "Mỹ học Mác - Lênin", năm 2001 Nhà xuất bản Chính trị quốc gia đã xuất bản cuốn ***Giáo trình Mỹ học Mác - Lênin*** do Khoa Triết học, Học viện Chính trị Khu vực I tổ chức biên soạn. Nội dung cuốn sách trình bày những nguyên lý cơ bản của triết học Mác - Lênin về mỹ học.

Năm 2003, theo nhu cầu của bạn đọc, Nhà xuất bản đã tái bản lần thứ hai có bổ sung cuốn sách trên.

Năm nay (2006), trong lần tái bản thứ ba này, các tác giả có bổ sung một chương quan trọng là: *Các tư tưởng mỹ học cơ bản của Chủ tịch Hồ Chí Minh*.

Mặc dù các tác giả có rất nhiều cố gắng trong quá trình biên soạn, nhưng khó tránh khỏi những hạn chế. Nhà xuất bản và các tác giả mong nhận được ý kiến đóng góp của bạn đọc để hoàn thiện giáo trình môn học này.

Tháng 3 năm 2006

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

LỜI NÓI ĐẦU

Mỹ học Mác - Lênin là một bộ phận hợp thành 6 học phần của môn triết học trong chương trình cử nhân chính trị tại Học viện Chính trị Khu vực I, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh. Với các học phần: Lịch sử triết học, Chủ nghĩa duy vật biện chứng, Chủ nghĩa duy vật lịch sử, học viên có thể nắm được các quan điểm khoa học và cách mạng, quan điểm lịch sử trong việc xem xét sự vận động chung của tự nhiên, xã hội và tư duy; đồng thời có những tri thức cơ bản về lịch sử triết học của nhân loại. Có thể nhận thấy rằng, trong ba học phần còn lại, thì Logic học nhằm cung cấp các cách thức *nhận thức đúng sai* trong lĩnh vực tư duy; Đạo đức học cung cấp các tri thức của chủ nghĩa Mác - Lênin về cách đánh giá cái thiện, cái ác, lương tâm, vinh dự, trách nhiệm và ý nghĩa cuộc sống; còn Mỹ học Mác - Lênin sẽ cung cấp một lượng thông tin về các quan hệ thẩm mỹ của con người chung quanh cái đẹp và cái xấu, cái cao cả và cái thấp hèn, cái bi và cái hài cũng như các hoạt động hưởng thụ, đánh giá và sáng tạo thẩm mỹ, nghệ thuật.

Mỹ học Mác - Lênin không chỉ là khoa học nghiên cứu các quan hệ thẩm mỹ của con người với hiện thực, mà còn phân tích các tư tưởng mỹ học của những nhà triết học trong lịch sử, làm rõ các thành công, các hạn chế của những tư

tưởng đó đối với sự phát triển các giá trị tinh thần của nhân loại. Khi trình bày tiến trình lịch sử tư tưởng mỹ học trên quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin, chương trình mỹ học (trình độ cử nhân chính trị) phân tích tính cách mạng và tính đúng đắn của các tư tưởng mỹ học Mác - Lênin, cung cấp cơ sở phương pháp luận để học viên có thể vận dụng đấu tranh chống lại các quan hệ thẩm mỹ, các tư tưởng mỹ học lạc hậu, phản động, đồng thời cổ vũ phát triển các quan hệ, các tư tưởng thẩm mỹ tiến bộ, đúng đắn. Chương trình giảng dạy môn mỹ học Mác - Lênin (trình độ cử nhân chính trị) sẽ cung cấp cho học viên những tri thức cơ bản, có hệ thống về ba bộ phận hợp thành của quan hệ thẩm mỹ: đối tượng thẩm mỹ, chủ thể thẩm mỹ và nghệ thuật.

Trong hệ thống khoa học triết học, mỹ học là *khoa học hoàn chỉnh, hệ thống*. Tính chất hoàn chỉnh, hệ thống này có ý nghĩa lý luận và thực tiễn rất to lớn. Trong lịch sử phát triển của triết học nhân loại, hệ thống triết học của các khuynh hướng khác nhau luôn luôn được hoàn thiện bởi mỹ học. Triết học duy tâm khách quan của Platôn, Hêghen được hoàn thiện bởi các tư tưởng mỹ học của các ông. Nếu không hiểu được các tư tưởng về cái đẹp, về sáng tạo nghệ thuật, về bản chất của nghệ thuật cũng như vai trò của giáo dục thẩm mỹ cho các công dân thì không thể hiểu đầy đủ hệ thống triết học duy tâm khách quan của Platôn. Cũng như vậy, nếu bỏ đi các bài giảng mỹ học của Hêghen thì chúng ta sẽ không hiểu được hệ thống triết học Hêghen một cách chỉnh thể. Sự vận động của ý niệm trong lịch sử bằng tư duy hình tượng đã làm cho hệ thống triết học duy tâm khách quan nhất nguyên thống nhất về mọi phương diện.

Trong mỹ học duy tâm chủ quan của I.Kant, mỹ học

được trình bày ở tác phẩm *Phê phán năng lực phán đoán*. Ngay trong các trang mở đầu, ông đã nói rõ vị trí của mỹ học nhằm hoàn chỉnh hệ thống triết học của ông. *Phê phán lý trí thuần túy* là nhận thức luận của I.Kant. *Phê phán lý trí thực tiễn* là đạo đức học của I.Kant. Và *Phê phán năng lực phán đoán* nhằm điều hòa và khắc phục tính cứng nhắc của nhận thức giác tính và lý trí tự do.

Mỹ học mácxít là khoa học làm hoàn chỉnh hệ thống triết học mácxít. Các quan niệm biện chứng trong lĩnh vực thẩm mỹ, tính độc lập tương đối của hình thái nghệ thuật, mối quan hệ giữa nhu cầu, thị hiếu, lý tưởng trong các hoạt động thực tiễn của chủ thể thẩm mỹ, các học thuyết về giá trị thẩm mỹ và sự vận động của nghệ thuật trong các tư tưởng của Mác, Ăngghen, Lênin đã soi sáng và hoàn chỉnh các tư tưởng của các ông về chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử. Lĩnh vực mỹ học là một lĩnh vực nhạy cảm và nó được vận động theo phương thức chỉnh thể. Vì lẽ đó, việc cung cấp các tri thức mỹ học đối với trình độ cử nhân chính trị là cung cấp cách nhìn sự vận động của sự vật một cách chỉnh thể.

Mỹ học Mác - Lênin gắn liền với hệ thống giá trị của nhân loại được hình thành từ thực tiễn lao động sản xuất và chiến đấu. Các thước đo giá trị thẩm mỹ sẽ cung cấp cho những người học tập và nghiên cứu một cách nhìn đa diện. Các giá trị được tồn tại và phát triển trong cộng đồng dân tộc, giai cấp và thời đại, nó có các quan hệ khách quan và chủ quan. Các thước đo giá trị mang ý nghĩa xã hội sâu sắc.

Hiểu biết các giá trị và các giá trị thẩm mỹ, phân biệt được các giá trị và các phản giá trị, dung hợp và phát triển hài hòa các hệ giá trị là các tri thức cơ bản, quan trọng của

mỹ học Mác - Lênin nhằm cung cấp cho người học cách nhìn cuộc sống khoan dung và nhân đạo.

Vai trò to lớn của mỹ học Mác - Lênin trong hệ thống khoa học triết học mácxít là ở chỗ nó truyền đạt cách phát ngôn các tư tưởng, các quan điểm nghệ thuật của giai cấp vô sản. Thông qua mỹ học Mác - Lênin, người học hiểu rõ quan điểm thẩm mỹ, quan điểm nghệ thuật của giai cấp vô sản khi xây dựng nền văn hóa mới. Tính dân tộc, tính nhân dân, tính giai cấp, tính thời đại của nghệ thuật trên lập trường tính đảng cộng sản được trình bày trong mỹ học Mác - Lênin sẽ định hướng cho các nhà tổ chức và quản lý nền văn hóa nghệ thuật mới.

Trong chương trình mỹ học Mác - Lênin ở trình độ cử nhân chính trị có một chuyên đề về giáo dục thẩm mỹ. Đó là chuyên đề ứng dụng các nguyên lý mỹ học Mác - Lênin vào rất nhiều lĩnh vực của cuộc sống như các lĩnh vực lao động, giao tiếp, môi trường sư phạm và các lĩnh vực hoạt động nghệ thuật cụ thể. Như vậy, mỹ học Mác - Lênin không chỉ cần thiết cho các đối tượng được giáo dục lại, tức là những người đi giáo dục, nó còn có ý nghĩa sâu rộng đối với toàn bộ đời sống xã hội. Vì thế, trong rất nhiều văn kiện của Đảng, khi đề cập đến việc hình thành các khả năng hưởng thụ, đánh giá và sáng tạo đúng đắn của con người Việt Nam, ở đó luôn luôn đề cao, nhắc nhở và định hướng công tác giáo dục thẩm mỹ một cách có hệ thống cho mọi lứa tuổi, đặc biệt là lứa tuổi thanh niên.

Mỹ học là một khoa học phong phú và hiện đại. Mỹ học Mác - Lênin cung cấp các chuẩn mực sống đẹp một cách hiện đại, đồng thời cũng cung cấp các chuẩn mực hưởng thụ văn hóa lành mạnh. Mỹ học Mác - Lênin cung cấp các chuẩn mực